

SKILLS 7-9

Läroämnets uppdrag

SKILLS är ett ämnesöverskridande och helhetsskapande läroämne. Studiehelheten ger eleven möjlighet att stärka sitt skolspråk, öka sin förståelse för ekonomiska frågor och öva sina mediakunskaper samt vigda sin kunskap om kreativ problemlösning och få en insikt i designtänkande genom företagsamma projekt.

Det övergripande målet för studiehelheten är att stödja eleverna i deras uppväxt till företagsamma och ansvarstagande samhällsmedlemmar och att ge eleven verktyg att uttrycka sig på många olika sätt. I studiehelheten betonas multilitteracitet för att ge eleven tillgång till ett vidgat textbegrepp. Till läroämnets karaktär hör problembaserade uppgifter och komplexa utmaningar som utgår från elevernas egen värld, samhälleliga och ekonomiska fenomen, hållbar utveckling, välfärd och konsumtion.

I studiehelheten ingår Ungföretagsamhet r.f:s program - Ett år som företagare. Programmet stärker elevernas färdigheter i relation till arbetsliv, företagsverksamhet och ekonomi.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt

I läroämnet strävar man efter en pedagogiskt mångsidig studiehelhet som ger möjligheter till olika arbetssätt. Arbetssätten skall i mån av möjlighet öka elevens förståelse för designtänkande, dvs. hur en fungerande lösning på ett problem kan hittas och konkretiseras genom en komplex kreativ process.

Utgångspunkter för uppgifter ligger i elevernas observationer och undersökningar i förhållande till den omringande världen. Undervisningen strävar genom val av lärmiljö och arbetssätt till elevernas delaktighet och lust för påverkningsmöjligheter i sin egen livsmiljö. Eleverna skall upptäcka, bearbeta och synliggöra text och upplevelser med hjälp av transformation som arbetsmetod. Undersökande studieprocesser innefattar bakgrundsarbete, kreativ problemlösning, idéutveckling, förverkligande, dokumentering och självutvärdering. Eleverna skall öva sig att söka, förstå och tillämpa information om samhälle och ekonomi samt bedöma informationens betydelse både ur sin egen och ur en allmän synvinkel. Olika digitala verktyg används ändamålsenligt under olika undervisningsmoment.

Eleverna övar sig i att arbeta självständigt, i par och i grupp samt reflekterar över vad som bidrar till en positiv lärmiljö. Kollaborativa, interaktiva och erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetsmetoder betonas. Upplevelsen av att kunna, samt den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och konstruktiv respons. Undervisningsmaterial och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämnt och jämställt oberoende av kön. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydlig. Eleverna uppmuntras till ett

experimentellt förhållningssätt där misslyckanden är en värdefull del av processen. I undervisningen utnyttjas möjligheter till studiebesök, sakkunnigas expertis och samarbetspartners.

Årskurs 7 och 8 i SKILLS bygger på teoretisk och praktisk kunskap som kommer till konkret användning i årskurs 9 då eleverna inom Ungföretagsamhet r.f:s program "Ett år som företagare" får grunda och driva sina egna företag och på så sätt skapa en autentisk lärmiljö.

Handledning, differentiering och stöd

Handledningen är en väsentlig del av undervisningen. En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för SKILLS ska nås. Läraren fungerar som både inspiratör för och handledare under elevens processer. Elevernas olika förutsättningar och behov differentierar undervisningen.

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som aktiva och ansvarsfulla medborgare. *Undervisningen skall ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa och multimodala färdigheter.* Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar. *Eleverna skall handledas till att kritiskt kunna granska och tolka den mediala världen, röra sig tryggt och ansvarsfullt i den samt att våga uttrycka sig. Egna lösningar och nyskapande kunskap som byggs och används av eleven ligger i fokus för undervisningen.*

I studierna ska olika tillämpade lärstrategier och begrepp fördjupas. För att åskådliggöra lärostoffet används bilder, film och diagram mm. *Undervisningen skall stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor.*

Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. För att tillgodose elevernas individuella behov, språklig bakgrund och lärstrategier kan texter och begrepp i *undervisningsmaterialet* förenklas. Bilder, tankekartor och ordlistor kan användas som hjälpmedel. *Också språkligt begåvade elever skall utmanas att till exempel*

utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning

I SKILLS ska bedömningen vara uppmuntrade och handledande. Läraren iakttar elevernas processer i sin helhet och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnen.

Genom mångsidig respons ska eleverna uppmuntras att fungera aktivt i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om *media och designtänkande* samt samhälle och ekonomi i det praktiska livet. Vid bedömningen ska läraren beakta elevernas många olika sätt att arbeta och producera. Genom bedömningen ska man stödja elevens förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter.

Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet som anknyter till målet samt på hur elevernas kunskaper och färdigheter inom de olika fokuseringsområdena utvecklats. Inom SKILLS utvecklas elevens kompetenser inom alla målområden under hela lärokursen fram till slutbedömningen.

Läraren iakttar elevernas processer i sin helhet och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnen. I kollektiva inlärningsprocesser där eleven bidragit med sin arbetsinsats till en gemensam uppgift beaktas elevens initiativförmåga och samarbetsförmåga vid bedömningen.

Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i SKILLS när studierna avslutas. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation gällande målen inom något annat delområde.

Eleverna bekantar sig med innehållet, målen och bedömningsgrunderna i SKILLS. Eleverna deltar i både planeringen och utförandet av bedömningen. Inlärningsprocessen och prestationer ligger som grund för bedömningen. Självutvärdering och kamratbedömning används jämsides med bedömning av inlärningsprocessen.

Helhetskapande undervisning och SKILLS

SKILLS är ett undervisningsämne som binder samman omvärlden, kunskap om olika samhällsliga och ekonomiska fenomen, media, designtänkande och språkets och multimodala texternas betydelse. Undervisningen i ämnet är på så sätt

helhethetsskapande redan i sig, eftersom den kombinerar element ur handelsämne, svenska, mediakunskap och design.

Mångsidig kompetens

K1 Förmågan att tänka och lära sig

I SKILLS handleds eleverna till att uppfatta mål och betydelse av problemlösningsförmågan. Elevernas tankeförmåga utvecklas genom att skapa olika slags tillfällen för eleverna att lösa problem. Eleven uppmuntras till kreativa lösningar och i att ifrågasätta befintliga gränser. Undervisningen ska stärka förmågan att iaktta och träna sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt och att kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. Eleven har en aktiv roll i läroprocessen så att förutsättningar för positiva upplevelser som stöder elevens inläring skapas. Färdigheten att lära sig stärks genom att lyssna på andra, genom självständigt arbete, pararbete eller i arbete i mindre grupper.

Eleverna ska uppmuntras till att ta risker i sitt tänkande, att reflektera över och aktivt utveckla innovativa, självständiga idéer, även sådana som inte nödvändigtvis kan förverkligas. Eleverna ska uppmuntras att prova på olika sätt att komma till information, såsom att dra medvetna slutsatser eller använda sig av sin intuition. Eleverna ska lära sig uppmuntra andra, ta andras idéer i beaktande och finna pärlor även i ovanliga lösningar.

Eleverna ska lära sig identifiera problem och motstridigheter i den verkliga världen, definiera dem, och hitta nya synvinklar. De lär sig att ställa väsentliga frågor, hitta motiveringar och reflektera över de ämnen som behandlas och undersöks. Eleverna har skaffat sig viktiga färdigheter för tänkande och lärande och har omfattat de värderingar och attityder som främjar det allmännas väl. De kan planera en undersökande process som hjälper dem förstå problemet i dess verkliga kontext.

Elevernas förmåga att söka information utvecklas. De kan bedöma hur tillförlitlig, ändamålsenlig och nyttig information är och kan förklara sin egen tankeprocess. Eleverna lär sig bedöma logiska slutsatser och argument i informationskällor. De ska uppmuntras och handledas till att själv formulera påståenden, dra logiska slutsatser och att argumentera. Man reflekterar över dessa och bedömer dem tillsammans. Eleverna handleds i att kunna identifiera olika motiv som ligger bakom information samt att jämföra olika åsikter om samma ämne. Elevernas självbild som informationssökare förbättras och de kan ställa klara mål för den information de söker. Eleverna kan också beskriva hur de kan tillämpa den information de funnit eller konstruerat.

Eleverna kan använda informationsteknologi som ett naturligt verktyg för tankearbete, både gemensamt och individuellt samt som hjälp vid planering. Eleverna kan beskriva hur digitala lösningar har förbättrat deras förmåga att tänka kreativt. De förstår också hur detta kunde förbättras ytterligare i framtiden.

Eleverna vågar fundera på hur framtiden kan se ut och de lär sig att föra samman kunniga människor för att skapa lösningar på verkliga problem. Eleverna lär sig att dela med sig av sitt kunnande och sina tankar med andra elever. Tankarna som delats bidrar till att forma ny kunskap och nya gemensamma idéer. Eleverna kan ställa upp mål för både sitt eget och gruppens arbete. De lär sig ta i beaktande olika synvinklar som främjar gruppens lärande.

Elevernas förmåga att tänka logiskt utvecklas. De kan dra slutsatser av sina undersökningar och planera åtgärder som främjar undersökningen och lärandet, samt utvärdera processer och resultat. Eleverna kan tillämpa och fördjupa det de lärt sig via utmaningar i sitt eget liv.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Förmåga till växelverkan, gott uppförande

Eleverna lär sig att ta andra i beaktande som en naturlig del av samvaron i skolgemenskapen och även utanför den. Elevernas förmåga för empati övas genom design tänkande. Kollaborativt lärande utvecklar kommunikationsförmågan och förstärker förmågan att arbeta tillsammans med andra. Samtidigt stärks elevens uppfattning om sitt kunnande och sina förmågor. Eleverna får en allt djupare världsbild och har lärt sig att föra en dialog som tar i beaktande många olika synvinklar. Eleverna handleds till att bemöta medmänniskor på ett respektfullt sätt och att uppskatta möjligheten att få dela med sig och ta dela av andras tankar.

Kulturell mångfald

Eleverna har en uppfattning om sin egen kulturella identitet och förhåller sig respektfullt till andra människor och till sin livsmiljö. Eleverna är medvetna om hur sociala, kulturella, religiösa och lingvistiska traditioner påverkar vardagen i ett mångfacetterat samhälle.

Eleverna är bekanta med det lokala kulturarvet och värderingarna kring det, och är delaktiga i formandet och vidareförmedlingen av arvet. Eleverna lär sig identifiera och tolka kulturella meddelanden i sin omgivning och de olika uttrycksformerna för kultur, samt deras vikt för individens och samhällets välfärd. Eleven ökar sin förståelse för att se sambandet mellan samhällsliga fenomen, media och design tänkande och lära sig delta i och påverka sin egen framtid. Eleverna lär sig att kritiskt analysera mediemiljön och dess inverkan, och kan jämföra de attityder och värderingar som framförs i media med sina egna. Eleverna får erfarenhet av samarbete med olika samhällsliga aktörer.

Uttrycksförmåga

Eleverna ska få öva sig att framföra sin åsikt på ett konstruktivt sätt och att tillämpa sina kunskaper vid framträdanden och i olika arbets- och kommunikationssituationer. Eleven sporras till att uppskatta sin uppfinningsrikedom och sociala kunnande. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig ändamålsenligt på olika sätt och att hitta en uttrycksform som lämpar sig bäst för dem själva. Eleverna lär sig uttrycka sig själv modigt både på sitt eget modersmål och på andra språk. Eleverna lär sig diskutera samhällsliga och ekonomiska frågor och motivera sin åsikt.

K3 Vardagskompetens

Självständighet, social och emotionell kompetens

Eleverna ska handledas och uppmuntras att ta ansvar för sig själva, för andra och för vardagen. Eleverna handleds till att ta ansvar för sin egen framtid och sina val så att förmågan att planera sin egen framtid utvecklas. Eleverna deltar aktivt i planeringen och verkställandet av skolarbetet och lärmiljön och i uppläggnings av gemensamma spelregler, vilket lär dem att ta ansvar för sitt eget lärande och grundprinciperna i samhällspåverkan.

Eleverna lär sig bära ansvar för att lärmiljön är snygg, trivsamt och säker samt att atmosfären är god. Tillsammans går man igenom hur man bemöter och hanterar motstridiga känslor och tankar.

Eleverna lär sig känna igen faktorer som främjar eller förhindrar den egna eller den gemensamma välfärden. Eleverna lär sig att motverka diskriminering och våld och har verksamhetsmodeller som kan användas för att ingripa ifall dessa förekommer. Eleverna lär sig grundprinciperna i beslutsfattande både i skolan och i samhället och är bekanta med demokratisk påverkan. Eleverna ska tillägna sig handlingssätt som främjar hälsa, välbefinnande, trygghet, säkerhet, goda vanor och goda kommunikativa färdigheter.

Säkerhet

Eleverna handleds till att ta ansvar för sin egen framtid och sina val. Elevens utvecklar sin förmåga att planera sin egen framtid. Eleverna ges tillfällen att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet samt egen och andras trygghet och säkerhet.

Eleverna lär sig agera på ett sätt som beaktar den egna och den gemensamma välfärden, säkerheten och goda vanor. Eleverna uppmuntras till initiativtagande och förmåga att upptäcka olika möjligheter för konkret och abstrakt problemlösning. Eleverna lär sig skydda sitt privatliv och sin personliga integritet. De ska lära sig att medverka ändamålsenligt och tryggt i medievärlden. De kan granska reklam analytiskt.

Teknologi och ekonomi

Elevernas handledning till säker och ansvarsfull användning av teknik anknyts till etiska frågor. Eleverna lär sig förstå funktionsprinciperna bakom teknologi och teknologins mångfald och betydelse i det egna livet, skolan och samhället. De lär sig att använda teknik på ett ansvarsfullt sätt samt att utveckla och beskriva tekniska idéer. Eleverna ska undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknologi samt möjliga framtida tillämpningar som den har. Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet.

Eleverna uppmanas att granska sina egna val och konsumtionen ur ett hållbarhetsperspektiv och agera som kritiska och ansvarsfulla konsumenter. Eleverna lär sig planera och hantera sin egen ekonomi. Eleverna förstår vad lån innebär och risken med skuld. Eleverna bekantar sig med olika aspekter av dagligvaruhandeln samt konsumtion. Eleverna lär sig att göra ekologiska och etiska val, jämföra priser och bli medvetna om sina egna köpvanor.

K4 Multilitteracitet

Tolkning, produktion och kritisk granskning av texter

Eleverna fördjupar sin kompetens i multilitteracitet. I undervisningen används ett brett utbud av olika texter och digitala arbetsmetoder. Eleverna övar på att läsa analytiskt och kritiskt. Eleverna ska träna sin kunnighet i att läsa om ekonomi, världsåskådningar, kultur och ekologi. Eleverna lär sig utnyttja alla sinnen på ett mångsidigt sätt i lärandet. Eleverna ska öva sig att producera, tolka och förmedla kunskap. Eleven övar sig i att tolka budskapet i olika texter, bilder samt reklam. Eleverna uppmuntras att använda sin kompetens i multilitteracitet för att påverka och delta på olika sätt i sin livsmiljö, i medier och i samhället. Undervisningen erbjuder eleverna tillfällen att träna dessa färdigheter tillsammans. Eleverna tolkar och producerar texter som används i olika situationer och i olika syften. Eleverna bekantar sig med berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande textgenrer.

Utveckling av kritiskt tänkande

Eleverna ges stöd för studier efter den grundläggande utbildningen och arbetslivet genom att ge dem möjligheten att kritiskt tolka texter som mångsidigt behandlar arbetslivet, konsumentkunskap och kunskaper i ekonomi och genom att eleverna blir vana att se i vilka sammanhang texterna används både ur en individuell och ur en samhällelig utgångspunkt. Numerisk läskunnighet tillämpas på utvärderingar av olika statistikuppgifter, gallupar eller köptillfällen. Mediekunskapen fördjupas genom att eleverna medverkar i och arbetar med olika medier i samband med undervisningen. Eleverna lär sig att kritiskt granska olika aktörers information och att tillämpa den.

Kunnighet i att läsa bilder

Elevernas förmåga att läsa bilder fördjupas genom att använda olika metoder för bildtolkning och -visning. Man stöder eleverna i att förstå och skapa sin vuxenidentitet genom att uppmuntra dem att uttrycka sina åsikter genom mångsidiga kommunikationsmedel och olika sätt att påverka på. Man funderar tillsammans med eleverna om vilka slags metoder hjälper att finna de egna gränserna och att kunna känna till och försvara sina rättigheter. Tillsammans med eleverna reflekterar man om ens egen roll som användare och aktiv producent av text och bilder. Eleverna ges stöd i att vara aktiva producenter genom att ge dem mångsidiga möjligheter att uttrycka sig genom text, bild och digitala uttrycksformer. Eleverna får möjligheten att träna på att dela sitt eget kunnande med andra elever.

Eleverna handleds i att utveckla och fördjupa multilitteracitet genom användning av olika bild- och textkällor för designprocessernas utgångspunkt. Processerna kan ha sin utgångspunkt i fiktion eller fakta så att eleverna lär sig skillnaden mellan dem. Elever skall själv genom varierande medel kunna berätta och/eller avbilda sina upplevelser och upptäckter inom processens ramar. Dokumentering och presentation av hela eller delar av processer skall göras med varierande tekniker och medier. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier. De ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta.

K5 Digital kompetens

Digitala verktyg används på ett ändamålsenligt sätt, t. ex för dokumentering av arbetsprocesser. Målet är att ge eleverna möjligheter att använda verktygen kreativt i olika individuella och kollaborativa lärsituationer och vidare förstå olika tillämpningsmöjligheter i vardagen. Eleverna lär sig använda digitala verktyg som hjälpmedel i både arbetslivet och privatlivet. Sociala medietjänster ska användas i undervisningen för att eleverna ska inse vad samarbete och kommunikation betyder för lärandet, för undersökande arbete och för att kunna skapa något nytt. Eleverna skall fördjupa sin uppfattning om enligt vilken logik, apparater, program och tjänster används och fungerar. Eleverna ska lära sig att använda digitala verktyg på ett tryggt och etiskt hållbart sätt. De ska lära sig hur man skyddar sig mot eventuella informationssäkerhetsrisker och undviker att information försvinner. För att lära sig handla ansvarsfullt ska man reflektera över vad till exempel begreppen datasekretess och upphovsrätt betyder och vilka följderna av ansvarslost och olagligt förfarande kan vara. Arbetssäkerheten och hälsosynvinkeln tas i beaktande på samma sätt som vad gäller andra redskap som används i läroämnet.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleverna skall lära sig att arbeta långsiktigt och modigt lösa olika problem. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor, att intressera sig för olika och även främmande saker, att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. Eleverna skall handledas till att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. Eleverna skall ges möjlighet att öva sig i att arbeta med kreativa och verklighetsanknytna projekt, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Eleverna övar sig i att arbeta självständigt och som grupp.

Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna sporras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället. Eleverna övar sig i att arbeta målmedvetet för sin egen framtid och i att söka jobb och skriva en arbetsansökan.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Eleverna lär sig betydelsen av de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och hur de genomförs i världen. Eleverna lär sig vad som kan anses strida direkt mot de mänskliga rättigheterna och därmed inte kan accepteras, och att uppmärksamma detta i sin egen verksamhet. Eleverna stöttas att ta del i att planera, förverkliga och utvärdera sina studier, sitt skolarbete och sin lärmiljö. De lär sig att förhandla, jämka och lösa konflikter. Samarbetsprojekt och konkreta handlingar till förmån för miljön och andra människor breddar ansvarsområdet. Frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling har en central roll i SKILLS. Eleverna skall vägledas att förstå betydelsen av de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen både för en själv och för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna växer till aktiva aktörer som känner till olika möjligheter att påverka och utvecklar sin egen närmiljö. Eleverna tränar att planera, genomföra och utvärdera sin läroprocess.

Centralt innehåll som anknyter till målen för SKILLS i årskurs 7–9

Innehåll som anknyter till målet i de olika delområdena används för att utforma större helheter med aktuella och mångsidiga pedagogiska uppgifter för de olika årskurserna. Innehåll som anknyter till målet väljs så att de hjälper till att bygga på kunskap med övergång till nästa årskurs och så att eleverna lär sig att förstå och fördomsfritt tillämpa dem genom att dra nytta av sådant de lärt sig i andra läroämnen och lärmiljöer.

I1 Ekonomi i vardagen

Eleverna fördjupar sig i individens ansvar i ekonomiska frågor och hur man får kontroll över den egna ekonomin. Eleverna får lära sig hur man planerar och tar ansvar för sin egen framtid och ekonomi. Eleverna lär sig bland annat hur man gör upp en budget, varför man ska betala räkningar tid, riskerna med konsumtionskredit och snabblån samt vikten att spara pengar för framtiden. Eleverna bekantar sig även med försäkringar och blir medvetna om olika typerns försäkringar. Eleverna bekantar sig med olika former av sparande som till exempel aktiesparande och fondsparande. Eleverna jämför även olika typerns bankkonton för att bli medvetna om sina framtida behov.

I2 Multimodala texter

Eleverna uppmärksammar med olika sinnen och lär sig att mångsidigt använda sig av den värld av multimodala texter som omger eleven i vardagen i media och i annan visuell kultur.

Eleverna undersöker sin omgivning och bearbetar och delar med sig av sina insikter om kulturella mångfaldens och samhällseliga faktorernas betydelse i skapande och tolkande av multimodala texter och bilder.

I3 Entreprenörskap och företagandets grundvillkor

Eleverna fördjupar sig i vad det betyder att agera företagsamt och vilka möjligheter man på så sätt har att bidra till sin omgivning och sin egen framtid. Eleverna lär sig grunderna för företagandet, från affärsidé till inledande av affärsverksamheten samt prissättning av varan eller tjänsten. Eleverna bekantar sig med olika aspekter av företagandet som till exempel bokföring, administration, marknadsföring och kundservice. Eleverna besöker lokala företag och intervjuar företagare. Eleverna bekantar sig med bokföring i företag och lär sig att bokföra i praktiken genom att sköta sitt företags bokföring. Eleverna grundar sina egna företag och driver företagen under ett läsår på årskurs 9. Eleverna bekantar sig med olika sätt att söka sommarjobb och lär sig skriva en arbetsansökan.

I4 Mediakunskap

Eleverna får ta del av och öva sig i olika kommunikationsstrategier, träna på att bearbeta information och att uttrycka sig genom multimediala arbeten i både närmiljön som i den lättåtkomliga och ständigt närvarande nätmiljön. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas liv och det globala perspektivet. Innehållet utgörs även av elevernas egna bilder och alster. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i elevernas bildkulturer.

I5 Designtänkande

Eleverna ges möjlighet att på ett uppfinningsrikt sätt kombinera ekonomi, media och design tänkande samt förstärka sina språkliga färdigheter. Inlärningsprocesser strävar till nytänkande och lösningar på aktuella och till elevens egen värld anknutna problem som gynnar företagsam inställning hos eleven. Eleverna ges även möjlighet att innovativt arbeta med sina påverkningsmöjligheter i den globala världen genom designtänkande. Eleverna uppmuntras att våga försöka utan rädsla för misslyckande.

Experimentellt arbete används för att nå en fungerande lösning på problematik som erbjuds i form av komplexa utmaningar. Eleverna lär sig om designtänkande och om designprocesser genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, att samla data och att pröva idéer, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera texter, bilder, föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. Eleverna utarbetar genom designtänkande olika planer för att lösa ett fiktivt eller ett verkligt problem.

I6 Lärprocesser, dokumentering och utvärdering

Eleverna blir medvetna om processens uppbyggnad där delar bildar en helhet. Eleverna övar i att dokumentera sin arbets- och inlärningsprocess multimodalt för att synliggöra sina framsteg och sitt lärande. Eleverna övar sig i att planera och genomföra processer som bildar en helhet utgående från olika givna teman samt ställa upp mål och delmål. Eleverna använder regelbundet olika digitala hjälpmedel, kreativa metoder och informations- och

kommunikationsteknik. Under processens gång ges eleverna möjlighet till självutvärdering och konstruktiva reflektioner över andras arbetsprocesser.

I7 Marknadsföring

Eleverna sätter sig in i grunderna för marknadsföring och reklamanalys i teori och i praktiken. Eleverna övar dessa färdigheter genom att genomföra reklamkampanjer, även för sitt företag under sista delen av lärokursen.

I8 Konsumentkunskap för hållbar framtid

Eleverna lär sig att bli ansvarstagande och företagsamma samhällsmedlemmar med förståelse för hållbar konsumtion och produktion. Eleverna bekantar sig med olika aspekter av dagligvaruhandeln samt konsumtion. Eleverna lär sig att göra ekologiska och etiska val, jämföra priser och bli medvetna om sina egna köpvanor. Eleverna lär sig grunderna till god kundservice samt att ta konsumentskyddslagen i beaktande i sin affärsverksamhet under årskurs 9.

Eleverna lär sig att jämföra priser och bli medvetna om sina egna köpvanor. Eleverna fördjupar sig i individens rättigheter och skyldigheter som konsument. Eleverna bekantar sig också med reglerna kring näthandeln. Eleverna fördjupar sig med årskursen i hur de som konsument kan göra ekologiska och etiska val, samt hur man i företag beaktar de etiska och ekologiska aspekterna i produktionen. Eleverna bekantar sig även med grön ekonomi och framtidens ekonomi utifrån ett ekologiskt-ekonomiskt perspektiv. Eleverna fördjupar sig i hur de som företagare kan göra ekologiska och etiska val, samt hur man i företag beaktar de etiska och ekologiska aspekterna i verksamheten.

Åk 7

Mål för undervisningen	Kompetens som målet anknyter till	Innehåll som anknyter till målen
M1 Förstå hur kunskap om ekonomi påverkar individens tillvaro och framtid samt ta ansvar för sin ekonomi och sin framtid	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens	I1 Eleverna bekantar sig med individens ansvar i ekonomiska frågor, central terminologi i ekonomi och hur man gör upp en budget
M2 Stärkas i sin roll som en företagsam medlem av samhället och skolgemenskapen	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	I3 Eleverna får pröva på situationer där de kan ha en aktiv, positiv roll och använda språk, texter och bild som redskap för att bidra till känslan av samhörighet i skolan eller samhället

	<p>K5 Digital kompetens</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	
<p>M3 Uppmärksamma med olika sinnen och mångsidigt använda sig av den värld av multimodala texter som omger eleven i vardagen i media och i annan visuell kultur</p>	<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K3 Vardagskompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p>	<p>I2 Eleverna undersöker sin omgivning och bearbetar och delar med sig av sina insikter om kulturella mångfaldens och samhällseliga faktorernas betydelse i skapande och tolkande av multimodala texter och bilder</p>
<p>M4 Lära sig att bli ansvarstagande och företagsamma samhällsmedlemmar med förståelse för hållbar konsumtion och produktion</p>	<p>K3 Vardagskompetens I</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	<p>I8, I1 Eleverna bekantar sig med ekologiska och etiska val ur konsumentens och företagarens synvinkel samt innebörden av grön ekonomi och framtidens ekonomi utifrån ett ekologiskt-ekonomiskt perspektiv.</p>
<p>M5 Bekanta sig med principerna för marknadsföring och reklamanalys</p>	<p>K5 Digital kompetens</p> <p>K6 Arbetslivskomptens och entreprenörskap</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	<p>I7, I4, I2, I1 Eleverna övar i att förstå marknadsföringens grundprinciper och analysera reklam</p>
<p>M6 Bli medveten om processens uppbyggnad där delar bildar en helhet och lära sig att dokumentera sin arbetsprocess multimodalt för att synliggöra sina framsteg och sitt lärande</p>	<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K3 Vardagskompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p> <p>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</p>	<p>I6, I5 Eleverna övar sig att planera och genomföra processer som bildar en helhet utgående från olika givna teman samt ställa upp mål och delmål. Eleverna använder regelbundet olika digitala hjälpmedel och kreativa metoder för att synliggöra sin arbetsprocess.</p>

<p>M7 Stärka sin förmåga att bearbeta information, uttrycka sig mångsidigt och bli medveten om sambandet mellan den visuella miljön och media</p>	<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K3 Vardagskompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p> <p>K5 Digital kompetens</p>	<p>I4, I2, I5 Eleverna får ta del av och öva sig i olika kommunikationsstrategier, träna på att bearbeta information och att uttrycka sig. <i>Eleverna lär sig om olika omgivningar och medier ur sitt eget liv och i det globala perspektivet.</i></p>
<p>M8 <i>lakta, diskutera och motivera val av olika media och andra visuella medel</i></p>	<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K3 Vardagskompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p> <p>K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid</p>	<p>I2, I4, I5, I7</p>
<p>M9 <i>Använda olika medier och uttryckssätt samt att fördjupa sin förmåga att uttrycka sitt budskap</i></p>	<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K3 Vardagskompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p> <p>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</p>	<p>I2, I4, I5, I7</p>
<p>M10 Stärka lusten för problemlösning och nyskapande i relation till hållbar framtid genom designtänkande</p>	<p>K1 Förmåga att tänka och lära sig</p> <p>K2 Kulturell och kommunikativ kompetens</p> <p>K3 Vardagskompetens</p> <p>K4 Multilitteracitet</p> <p>K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap</p>	<p>I5 Eleverna prövar på designtänkande genom att ha ett problem som grund för en inlärningsprocess. Eleverna bekantar sig med möjligheter att påverka världen genom designtänkande.</p>

	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
--	--	--

Åk 8

Mål för undervisningen	Kompetens som målet anknyter till	Innehåll som anknyter till målen
M1 Förstå hur kunskap om ekonomi påverkar individens tillvaro och framtid och ta ansvar för sin ekonomi och sin framtid	K1 Förmågan att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens	I1 Eleverna fördjupar sig i individens ansvar i ekonomiska frågor och hur man får kontroll över den egna ekonomin. Eleverna får lära sig hur man planerar och tar ansvar för sin egen framtid och ekonomi. Eleverna fördjupar sig budget, varför man ska betala räkningar tid, riskerna med konsumtionskredit och snabblån samt vikten att spara pengar för framtiden. Eleverna bekantar sig även med försäkringar och blir medvetna olika typers försäkringar.
M2 Bekanta sig med konsumentsskyddslagen och förstå konsumentens rättigheter och skyldigheter	K3 Vardagskompetens	I8 Eleverna fördjupar sig i individens rättigheter och skyldigheter som konsument. Eleverna bekantar sig också med reglerna kring näthandeln.
M3 Stärka förståelse för långsiktigt ekonomiskt tänkande	K3 Vardagskompetens	I1 Eleverna bekantar sig med olika former av sparande som till exempel aktiesparande och fondsparande. Eleverna jämför även olika typers bankkonton för att bli medvetna om sina framtida behov.

M4 <i>Lära sig att bli ansvarstagande och företagsamma samhällsmedlemmar med förståelse för hållbar konsumtion och produktion</i>	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	L8, 15 Eleverna fördjupar sig i hur de som konsumenter kan göra ekologiska och etiska val, samt hur man i företag beaktar de etiska och ekologiska aspekterna i produktionen. Eleverna bekantar sig närmare med grön ekonomi och framtidens ekonomi utifrån ett ekologiskt-ekonomiskt perspektiv.
M5 <i>Öka förståelsen för marknadsföringens principer</i>	K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet	12, 14, 17 Eleverna fördjupar sig i marknadsföring och reklamanalys
M6 <i>Lära sig om entreprenörskap och samarbeta med andra</i>	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	13, 15 Eleverna bekantar sig med olika aspekter av företagandet som till exempel bokföring, administration, marknadsföring och kundservice. <i>Eleverna övar samarbete genom att besöka lokala företag och intervjuar företagare</i>
M7 <i>Lära sig hur man söker sommarjobb och skriver arbetsansökan</i>	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	13, 12, 14 Eleverna bekantar sig med olika sätt att söka sommarjobb och lär sig skriva en arbetsansökan.
M8 <i>Bli medveten om hur ens köpvanor påverkar framtiden</i>	K3 Vardagskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	18 Eleverna bekantar sig med olika aspekter av dagligvaruhandeln samt konsumtion. Eleverna lär sig att göra ekologiska och etiska val, jämföra priser och bli medvetna om sina egna köpvanor.

Åk 9

Mål för undervisningen	Kompetens som målet anknyter till	Innehåll som anknyter till målen
M1 <i>Förstå hur kunskap om ekonomi påverkar individens</i>	K1 Förmågan att tänka och lära sig	11, 15, 16 Eleverna lär sig grunderna för företagandet, från affärsidé till inledande

<i>tillvaro och framtid samt känna till en mångfald sätt att ta ansvar för sin ekonomi och sin framtid</i>	K3 Vardagskompetens K6 Arbetslivskomptens och entreprenörskap	av affärsverksamheten samt prissättning av varan eller tjänsten
M2 <i>Fördjupa sina kunskaper i konsumentsskyddslagen, medvetenhet i förtagande och god kundservice</i>	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskomptens och entreprenörskap	I3, I4, I6 Eleverna lär sig grunderna till god kundservice samt att ta konsumentsskyddslagen i beaktande i sin affärsverksamhet. <i>Eleverna lär sig hur man använder sina mediakunskaper i drivande av eget företaget.</i>
M3 <i>Stärka förståelse för långsiktigt ekonomiskt tänkande och bokföring genom eget företag</i>	K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskomptens och entreprenörskap	I3 <i>Eleverna fördjupar sig med bokföring i företag och lär sig att bokföra i praktiken genom att sköta sitt företags bokföring</i>
M4 <i>Lära sig att bli ansvarstagande företagare med förståelse för hållbar konsumtion och produktion</i>	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	I8 Eleverna fördjupar sig i hur de som företagare kan göra ekologiska och etiska val, samt hur man i företag beaktar de etiska och ekologiska aspekterna i verksamheten.
M5 <i>Öva kunskaper och färdigheter om marknadsföringens principer</i>	K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens	I2, I4, I7, I8 Eleverna övar sina kunskaper och färdigheter om marknadsföring i praktiken genom att genomföra en reklamkampanj för sitt företag
M6 <i>Lära sig om entreprenörskap i praktiken och samarbeta med andra</i>	K6 Arbetslivskomptens och entreprenörskap K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	I1, I3, I4, I5, I6 Eleverna grundar sina egna företag och driver företagen under ett läsår. <i>Eleverna övar olika aspekter av företagandet i praktiken.</i>

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i ämnet SKILLS. Vid slutbedömningen beaktas även följande målen från årskurs 7: *M2, *M3, *M6-M10.

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskap för goda kunskaper/vitsordet 8
M1 Förstå hur kunskap om ekonomi påverkar individens tillvaro och framtid samt känna till en mångfald sätt att ta ansvar för sin ekonomi och sin framtid	I1	Förmågan att förstå de grundläggande privatekonomiska termerna och grunderna för budgetering	Eleven kan beskriva och förklara de grundläggande privat- och företagsekonomiska termerna samt göra upp en budget
M2 Fördjupa sina kunskaper inom konsumentsskyddslagen, medvetenhet i företagandet och i konsumtionsvalen samt god kundservice		Förmågan att förstå grunderna till konsumentsskyddslagen, samt bli medvetna om sina rättigheter och skyldigheter som ansvarsfulla konsumenter och företagare	Eleven kan beskriva och förklara de grundläggande principerna för konsumentsskyddslagen. Eleven vet även hur hen ska agera i situationer när hen ska kräva gottgörelse för en produkt eller tjänst som har ett fel
M3 Stärka förståelse för långsiktigt ekonomiskt tänkande		Grundläggande kunskaper för privatekonomi och företagsekonomi	Eleven kan motivera betydelsen av att spara och investera och känner till olika former av sparande. Eleven kan förklara och beskriva grunderna för bokföring.
M4 Lära sig att bli ansvarstagande och företagsamma samhällsmedlemmar med förståelse för hållbar konsumtion och produktion		Att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling	Eleven kan motivera betydelsen av att konsumera samt producera i enlighet med principerna för hållbar utveckling
M5 Öva kunskaper och färdigheter om marknadsföringens principer samt analysera reklamer och reklamtexter kritiskt		Grundläggande kunskap om marknadsföring	Eleven kan beskriva och förklara de centrala principerna för marknadsföring
M6 Lära sig om entreprenörskap och samarbeta med andra		Entreprenörskap och arbetslivskompetens	Eleven kan beskriva arbetslivets och entreprenörskapets samhälleliga betydelse samt uppskatta vilka

			möjligheter de erbjuder även för elevens egen framtid
*M2 Stärkas i sin roll som en företagsam medlem av samhället och skolgemenskapen			
*M3 Uppmärksamma med olika sinnen och mångsidigt använda sig av den värld av multimodala texter som omger eleven i vardagen i media och i annan visuell kultur			
*M6 Bli medveten om processens uppbyggnad där delar bildar en helhet och lära sig att dokumentera sin arbetsprocess multimodalt för att synliggöra sina framsteg och sitt lärande			
*M7 Stärka sin förmåga att bearbeta information, uttrycka sig mångsidigt och bli medveten om sambandet mellan den visuella miljön och media			
*M8 <i>laktta, diskutera och motivera val av olika media och andra visuella medel</i>			
*M9 <i>Använda olika medier och uttryckssätt samt att fördjupa sin förmåga att uttrycka sitt budskap</i>			
*M10 Stärka lusten för problemlösning och nyskapande i relation till hållbar framtid genom designtänkande		Designtänkande	